

Sygn. akt III AUa 1875/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 października 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Rzeźniowiecka

Sędziowie: SSA Mirosław Godlewski (spr.)

SSA Beata Michalska

Protokolant: sekretarz sądowy Małgorzata Matusiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 października 2016 r. w Ł.

sprawy **J. R.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o rentę rodzinną

na skutek apelacji J. R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 19 sierpnia 2015 r. sygn. akt V U 345/15

oddala apelację.

Sygn. akt. III AUa 1875/15

UZASADNIENIE

Decyzją z 13 stycznia 2015 roku, organ rentowy odmówił J. R. prawa do renty rodzinnej po zmarłym 12 stycznia 1978 roku, ojcu M. R..

W uzasadnieniu decyzji organ przywołując treść art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 887 z późn. zm.) podniósł, że wnioskodawca nie spełnił wymienionych w tym przepisie przesłanek, warunkujących nabycie prawa do renty rodzinnej, albowiem całkowita niezdolność powstała u niego w roku 1983 po ukończeniu 25 roku życia.

W odwołaniu wnioskodawca zarzucił decyzji błąd w ustaleniach faktycznych oraz merytoryczną błędność, argumentując, że całkowita niezdolność do pracy powstała u niego przed ukończeniem 16 roku życia, w roku 1958 i była skutkiem występującej choroby płuc.

Wskazując na powyższe wniósł o przeprowadzenie dowodu z opinii lekarza biegłego pulmonologa i uwzględnienie wniosku.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania z przyczyn tożsamyh z tymi, które wskazano w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Nadto wywodził, że zgodnie z orzeczeniem Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 24 grudnia 2014 roku

zainteresowany jest trwale, całkowicie niezdolny do pracy od czerwca 1983 roku, jednakże nie jest niezdolny do samodzielnej egzystencji.

Zaskarżonym wyrokiem z 19 sierpnia 2015 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt V U 345/15, Sąd Okręgowy w Kaliszu oddalił odwołanie.

Wydając przedmiotowy wyrok sąd pierwszej instancji przyjął za podstawę rozstrzygnięcia, następujące ustalenia faktyczne.

J. R. urodził się (...) a naukę zakończył w 1965 roku, mając 21 lat. Przed 16 rokiem życia stał się częściowo niezdolny do pracy, trwale z powodu astmy oskrzelowej. Astma oskrzelowa nie powodowała całkowitej niezdolności do pracy, ponieważ nie dawała ani zaburzeń wentylacji płuc, ani złych wyników spirometrii. Astma stanowiła przeciwwskazanie do pracy w kurzu i zapyleniu i dla wnioskodawcy, osoby z wykształceniem średnim technicznym, stanowiła jedynie częściowe ograniczenia zdolności do pracy. Całkowita niezdolność, która jest orzeczona przez organ rentowy, wynika ze zbiegu innych schorzeń i nie daje niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Czyniąc ustalenia faktyczny sąd pierwszej instancji, podzielił argumentację jak i wnioski zawarte w opinii biegłego lekarza specjalisty chorób płuc. Uznał także za wiarygodne zebrane dowody z dokumentów oraz za niesporne spełnienie pozostałych przesłanek wymienionych w przepisie, które organ rentowy uznał za spełnione.

W ocenie sądu pierwszej instancji, odwołanie było niezasadne i jako takie podległo oddaleniu z mocy art.477¹⁴§1 k.p.c.. Skoro bowiem przed zakończeniem nauki odwołujący nie stał się całkowicie niezdolny do pracy to nie spełnia warunków do przyznania renty rodzinnej.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył apelacją, w całości J. R., zarzucając:

1) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 68 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 17.12.1998r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013r. poz 1140 z p. zm.) przez niesłuszne i niezgodne ze stanem zdrowia przyjęcie, że odwołującemu nie przysługuje renta rodzinna po ojcu M. R. z tytułu powstania choroby płuc przed ukończeniem 16 roku życia i przyjęcie czasu powstania całkowitej niezdolności do pracy od czerwca 1983 roku podczas gdy niezdolność ta datuje się od co najmniej 1958r i polegała na uporczywych, przewlekłych atakach astmy co powodowało i nadal powoduje całkowitą niezdolność do pracy;

2) naruszenie prawa procesowego tj art. 232 i 233 §1 kpc, 473§ 1 kpc przez „niewyjaśnienie wszystkich sprzeczności z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego” i ograniczenie materiału dowodowego do pisemnej opinii biegłych przez zaniechanie przeprowadzenia dowodu z przesłuchania biegłego na okoliczność czy stwierdzone podczas badania schorzenie pod postacią astmy powodowało i powoduje całkowitą niezdolność do pracy, pominięcie wieku odwołującego oraz faktu, że w spornym okresie nie pracował i był uczniem, a jego przewlekła chorobowa powodowała przerwy w nauce, które to uchybienia miały wpływ na treść wydanego wyroku.

W konkluzji apelacji, apelant wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Kaliszu z poleceniem uzupełnienia materiału dowodowego przez przeprowadzenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego pulmonologa na okoliczność czy w spornym okresie odwołujący był całkowicie niezdolny do pracy lub o jego przesłuchanie; ewentualnie zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie, że odwołujący jest niezdolny do pracy a niezdolność ta powstała przed 16 rokiem życia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i jako taka podlega oddaleniu.

W sprawie poza sporem pozostaje to, że wniosek oparty został o treść przepisu art.68 ust.1 pkt.3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i spełnienie jedynie tej przesłanki zostało poddane w spór sądowy. Bezsportnym bowiem jest, że zmarły 12 stycznia 1978 roku ojciec wnioskodawcy, M. R. w dacie śmierci spełniał warunki

do nabycia własnego świadczenia z ubezpieczenia społecznego a wnioskodawca, urodzony (...), miał w dacie śmierci ojca ponad 25 lat, nie miał orzeczonej niezdolności do pracy, pozostawał w aktywności zawodowej na otwartym rynku pracy i nie ubiegał się wówczas o przyznanie prawa do renty rodzinnej po ojcu. Treść zebranego w sprawie materiału dowodowego, pozwala też przyjąć za okoliczności bezsporne, iż wnioskodawca J. R. mający wykształcenie średnie techniczne i zawód technika włókiennika, był aktywny zawodowo w okresie od 31 lipca 1965 roku do października 1983 roku. Pracował wówczas jako magazynier, technik normowania w dziale technicznym, klasyfikator, starszy referent oraz jako nakładca. Poczynając od 11 października 1983 roku J. R. nabył i realizował prawo do renty inwalidzkiej a od 19 listopada 2009 roku ma przyznane z urzędu, prawo do emerytury. Do II grupy inwalidów wnioskodawca został zaliczony orzeczeniem Obwodowej Komisji Lekarskiej (...) z 3 listopada 1983 roku ze wskazaniem początku inwalidztwa na czerwiec 1983 roku. Podstawę wydanego orzeczenia stanowił stan narządu wzroku. M. R., ojciec wnioskodawcy urodzony (...), zmarł 12 stycznia 1978 roku, mając ukończony 65 rok życia. M. R. zmarł w okresie zatrudnienia, nie mając wcześniej ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Po jego śmierci, poczynając od 12 stycznia 1978 roku prawo do renty rodzinnej, nabyła wdowa H. R., matka wnioskodawcy. H. R. pobierała rentę rodzinną po M. R. do daty swojej śmierci, do 7 listopada 2013 roku.

Przyjęcie powyższych okoliczności, jako niespornych, wynikających wprost z treści załączonych do sprawy sądowej akt rentowych organu, przyznawanych przez wnioskodawcę w korespondencji adresowanej do organu, pozwala na podzielenie stanowiska sądu pierwszej instancji co do tego, że istota sporu sprowadzała się do ustalenia spełnienia przesłanki z art.68 ust.1 pkt. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Wykładnia przywołanego przepisu w orzecznictwie jest utrwalona. Sąd najwyższy w uchwale (7) z dnia 29 września 2006 roku wydanej w sprawie II UZP 10/16 /legalis/ potwierdził, iż dziecko które stało się całkowicie niezdolne do pracy i do samodzielnej egzystencji po osiągnięciu wieku określonego w art.68 ust.1 pkt. 1 lub 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie nabywa prawa do renty rodzinnej na podstawie art.68 ust.1 pkt.3 ustawy. Rozwinięcie tej wykładni, przedstawił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 marca 2016 roku wydanym w sprawie II UK 100/15 /legalis/ stwierdzając, że prawo do renty rodzinnej przysługuje tylko takiemu dziecku całkowicie niezdolnemu do pracy, a także niezdolnemu do samodzielnej egzystencji, które nie miało możliwości uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, a więc takiemu, które stało się niezdolne do pracy w czasie, gdy nie mogło podlegać ubezpieczeniu społecznemu z powodu wieku lub uczęszczania do szkoły. Posługując się tą logiką ustawodawca nie przyznał prawa do renty rodzinnej dzieciom zmarłego, które przed osiągnięciem wieku 16 lat lub przed ukończeniem szkoły stały się częściowo niezdolne do pracy, gdyż dzieci takie mogą korzystać, co prawda z ograniczonych, lecz istniejących możliwości zarobkowych. Ta sama logika przemawia za wyłączeniem prawa do renty rodzinnej dzieci, które stały się całkowicie niezdolne do pracy, w tym także niezdolne do samodzielnej egzystencji, po osiągnięciu tego wieku i ukończeniu nauki, gdyż w stosunku do nich nie było przeszkód do podjęcia pracy lub innej działalności łączącej się z obowiązkiem ubezpieczenia.

Uwzględnienie powyższych uwag, nie pozostawia wątpliwości, co do prawidłowości osadzenia istoty sporu w niniejszej sprawie na okresach z art.68 ust. 1 pkt. 1 lub 2 ustawy w aspekcie powstania w nich u wnioskodawcy, co najmniej całkowitej niezdolności do pracy. Uznany bowiem przez organ fakt, występowania obecnie u ponad 70 letniego wnioskodawcy całkowitej niezdolności do pracy, powstałej w czerwcu 1983 roku w 39 roku życia, nie jest z punktu widzenia zgłoszonego roszczenia wystarczający do uznania spełnienia przesłanek nabycia renty. Wprawdzie występowanie całkowitej niezdolności do pracy w dacie wniosku jest warunkiem koniecznym nabycia przez dziecko prawa do renty rodzinnej z art.68 ust.1 pkt.3 ustawy ale nie jest to warunek, jak wskazano powyżej, wystarczający.

W judykaturze utrwalony jest pogląd, że do oceny stanu zdrowia w sprawie, której przedmiotem jest prawo do świadczenia rentowego, warunkująca powstanie tego prawa i będąca elementem ustaleń faktycznych ocena niezdolności do pracy wymaga wiadomości specjalnych i musi znaleźć oparcie w dowodzie z opinii biegłych posiadających odpowiednią wiedzę medyczną adekwatną do rodzaju schorzeń osoby zainteresowanej (art. 278 § 1 KPC). Jak i to, że w przypadku ustalania niezdolności za okres wsteczny niezbędne jest uwzględnienie dokumentacji medycznej ze spornego okresu. Przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy, zasady te zostały zastosowane. Stan zdrowia wnioskodawcy, w zakresie z którego wywodził on pożądaną przez niego całkowitą niezdolność do pracy został

oceniony przez biegłego lekarza właściwej specjalności, który wydając opinię analizował stan wynikający tak z badania przedmiotowego, podmiotowego jak i z treści dostępnej i przedstawionej dokumentacji medycznej. Sformułowane wnioski o braku całkowitej niezdolności do pracy w spornym okresie, zostały poprawnie logicznie umotywowane, przy odwołaniu się tak do wykazanego stanu schorzenia z tego okresu jak i poprzez argumentację probabilistyczną.

Podniesione w apelacji zarzuty procesowe nakierowane na zakwestionowanie prawidłowości oceny przedłożonej przez biegłego opinii i w konsekwencji na zmianę ustaleń faktycznych poprzez stwierdzenie powstania całkowitej niezdolności do pracy u wnioskodawcy przed datą ukończenia przez niego nauki w roku 1965, nie są zasadne. Opinia biegłej jest stanowcza i jednoznaczna, występująca u wnioskodawcy astma oskrzelowa łagodna powstała najprawdopodobniej przed 16 rokiem życia, nie daje i nigdy nie dawała naruszenia sprawności organizmu skutkującym całkowitą niezdolnością do pracy. Podnosząc wskazane zarzuty prawa procesowego, apelant nie podejmuje próby wykazania przez sąd pierwszej instancji naruszenia dyrektyw oceny wymienionych w art.233§1 k.p.c., poprzestając na argumentacji, iż opinia była niepełna wymagała uzupełnienia albowiem „na podstawie badania przedmiotowego oraz podmiotowego przez biegłego lekarza, w oparciu o przedłożone dokumenty oraz wywiad zdaniem odwołującego można ustalić, że zachorował na astmę przed ukończeniem 16 roku życia i był całkowicie niezdolny do pracy gdy pozostawał pod opieką rodziców w tym ojca a więc nabył prawo do renty rodzinnej po ojcu”. Subiektywne przeświadczenie apelanta oraz inna ocena zebranego materiału dowodowego w tym zawartej w opinii oceny stanu zdrowia i jej subsumpcji pod normę prawa materialnego, zawierającej ustawową definicję całkowitej niezdolności do pracy, nie może doprowadzić do oczekiwanego przez apelanta skutku. Albowiem specyfika oceny dowodu z opinii biegłego wyraża się w tym, że sfera merytoryczna opinii kontrolowana jest przez sąd, który nie posiada wiadomości specjalnych, w istocie tylko w zakresie zgodności z zasadami logicznego myślenia, doświadczenia życiowego i wiedzy powszechnej. Wobec czego, dla skutecznego zakwestionowania oceny opinii należałoby wykazać rażące naruszenie wskazanych reguł a nie poprzestawać na wyrażeniu odmiennego, subiektywnego, zgodnego z interesem procesowym strony skarżącej, stanowiska. Jak podniesiono powyżej, takich zarzutów w apelacji nie ma a analiza tak treści opinii biegłej jak i motywów orzeczenia, mimo ich lakoniczności pozostającej na granicy spełnienia przesłanek z art.328§2 k.p.c., wyklucza możliwość podzielenia zarzutu obrazu przepisu art.233§1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny. Biegła oceniając stan zdrowia wnioskodawcy, nie mając pełnej dokumentacji ze spornego okresu, uwzględniała także stan obecny i jej wywód uzasadniający sformułowany wniosek orzecznicy przy uwzględnieniu także treści definicji ustawowej całkowitej niezdolności do pracy, oceniany poprzez pryzmat dyrektyw z art.233§1 k.p.c. zasługiwał na aprobatę. Tym bardziej jeżeli uwzględnimy również linię życiową wnioskodawcy i w szczególności to, że bezpośrednio po skończeniu nauki, podjął pracę zawodową w pełnym wymiarze czasu pracy na otwartym rynku pracy i wykonywał ją przez niemal 18 lat do roku 1983. Zachowana dokumentacja, wykazuje też bezsprzecznie, że inwalidztwo II grupy zostało u niego orzeczone dopiero w roku 1983 z określeniem początkowej daty inwalidztwa na czerwiec 1983 roku. Przy czym, tak treść orzeczenia Komisji (...) jak i wydane na jej potrzeby zaświadczenia lekarskie, wskazuje jako schorzenie skutkujące inwalidztwem narząd wzroku (pole widzenia koncentrycznie zwężone do 30°-40°). Schorzenia dotyczące układu oddechowego, także wówczas były traktowane jako uboczne, nie istotne z uwagi na wywoływane skutki i wpływ na zdolność do świadczenia pracy (patrz - dokumentacja medyczna zawarta w aktach organu; wniosek o rentę z 1983 roku). W tym kontekście podnoszone argumenty dotyczące, istnienia choroby, potrzeby jej leczenia i wynikających z tego absencji szkolnej, nie mają jakiegokolwiek znaczenia. Stosownie bowiem do treści art.12 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osoba całkowicie niezdolna do pracy to taka która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy. Przy czym na pojęcie niezdolności składa się tak element biologiczny (istnienie schorzenia) jak i ekonomiczny to jest obiektywne pozbawienie na skutek wynikających ze schorzenia naruszeń, zdolności do wykonywania pracy zarobkowej. Dla stwierdzenia całkowitej niezdolności do pracy w rozumieniu art.12 ust.2 ustawy, konieczne jest stwierdzenie wystąpienia obu wskazanych skutków. Samo istnienie schorzenia jak i konieczność kontynuowania leczenia, nawet długotrwałe, nie stanowi okoliczności, skutkującej wystąpieniem całkowitej niezdolności do pracy (co do pojęcia całkowitej niezdolności do pracy - patrz - SN wyrok 8 stycznia 2014 roku II UK 416/13; z 19 marca 2014 roku (...) 434/13 /legalis/).

Pozostałe zarzuty, naruszenia prawa procesowego, także są bezzasadne. W przedmiotowej sprawie, nie występował problem ograniczeń dowodowych i nie było potrzeby odwoływania się do treści art.473§1 k.p.c.. Nie mogło też dojść do naruszenia art.232 k.p.c. w sytuacji gdy złożona opinia była pełna i nie wymagała uzupełnienia. Nie można bowiem, doszukiwać się w treści przepisu art.286 k.p.c. obowiązku wzywania biegłego celem ustnego wyjaśnienia złożonej opinii pisemnej wówczas gdy strona nie zgłasza zastrzeżeń do tej opinii a złożona opinia pisemna jest przejrzysta i zrozumiała. W takiej sytuacji nie można doszukiwać się, obowiązku kontynuowania przez sąd postępowania dowodowego w kierunku określonym treścią art.286 k.p.c., poprzez treść art.232 k.p.c.. W związku z powoływaniem się apelanta na wskazany przepis, przypomnieć jedynie należy, że zasada kontrydiktoryjności obowiązuje także w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych a jej ograniczenie wyznacza jedynie przepis art.468 k.p.c., co w niniejszym postępowaniu, przy treści odwołani i określeniu w nim tak podstaw sporu jak i wniosków dowodowych, nie miało zastosowania (patrz odpowiednio - SN postanowienie z 21 października 2013 roku II UK 249/13 i tam przywoływane orzecznictwo /legalis/).

W sytuacji, gdy odwołujący w przedmiotowej sprawie wnioskował o rentę rodzinną, której przyznanie warunkuje stwierdzenie powstania całkowitej niezdolności do pracy w okresach wymienionych w art.68 ust. 1 pkt. 1 lub 2 ustawy a stan taki, zgodnie z treścią opinii biegłego lekarza sądowego z punktu widzenia medycznej nie zaistniał i prawidłowe było stanowisko sądu pierwszej instancji, co do braku przesłanek uzupełnia opinii biegłego jak i co do tego, że częściowa niezdolność do pracy poprzedzająca całkowitą niezdolność powstała po 25 roku życia, nie stanowi spełnienia warunku nabycia wnioskowanego świadczenia, to subiektywne przekonanie odwołującego o jego całkowitej niezdolności do pracy oraz jej powstaniu przed 16 rokiem życia, nie może stanowić podstawy do zmiany słusznego rozstrzygnięcia sądu okręgowego opartego na właściwie sporządzonej opinii biegłego lekarza sądowego.

Kierując się wskazaną argumentacją, nie podzielając zasadności podniesionych zarzutów apelacyjnych i nie znajdując podstaw które należałoby uwzględnić z urzędu Sąd Apelacyjny na podstawie art.385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.